

РЕЦЕНЗИЯ

от

д-р Мартин Кирилов Белов

професор в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

относно материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, в област на висше образование

3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право (Конституционно право)

В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 11.11.2025 г., и на Интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Публичноправни науки“ към Юридическия факултет, като единствен кандидат участва доц. д-р Христо Йорданов Паунов.

1. Общо описание на процедурата

Със заповед № РД-22-43 от 09.01.2026 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Конституционно право), обявен за нуждите на катедра „Публичноправни науки“ към Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат - доц. д-р Христо Йорданов Паунов от ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от доц. д-р Христо Йорданов Паунов комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

Молба по образец до Ректора за допускане до участие в конкурса;

Автобиография по европейски формат;

Дипломи за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ с приложение;

Диплома за образователна и научна степен „доктор“;

Диплома (свидетелство) за академична длъжност „доцент“;

Списък на научните трудове;
Научни трудове (копия на публикациите);
Справка за съответствие с минималните национални изисквания;
Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
Анотации на материалите по чл. 76. от ПРАСПУ (на български и английски език);
Самооценка на приносите (на български и английски език);
Списък на цитиранията;
Документ (удостоверение) за трудов стаж;
Документ за учебна работа;
Документ за научноизследователска дейност;
Комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 15;
Комплект документи на електронен носител от т. 1 до т. 15.

От представената справка за наукометричните показатели става ясно, че кандидатът отговаря на националните минимални изисквания за академичната длъжност „професор“ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6. Право.

Кандидатът е приложил монографичен труд, както и 13 (тринадесет) броя публикации.

2. Кратки данни за кандидата

Христо Йорданов Паунов е завършил е средното си образование в Образцова Математическа гимназия „Акад. Кирил Попов“ – гр. Пловдив. Висше образование по специалността „Право“ завършва в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Има и втора магистърска степен по специалността „Публична администрация“. Защитил е дисертационен труд в Института за държавата и правото при Българската академия на науките и има придобита научна степен „доктор по право“. Доцент е по Конституционно право в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Христо Паунов има обществена активност, свързана с професионалната му насоченост и научно-преподавателската му дейност. Той член на Националния съвет на Българския Червен кръст. Бил е член на Националната Етична комисия по трансплантация (2010 – 2015 г.) и председател на Българския Младежки Червен кръст (2000 – 2002 г.). Участвал е в конференции, семинари, обучения и специализации в България, Швейцария, Великобритания, Австрия, Италия и Полша. Има публикации в специализирани списания и сборници, както и в периодичния печат.

Доц. Христо Паунов е омбудсман на ПУ „Паисий Хилендарски“, а от декември 2025 г. е и ръководител на Катедра „Публичноправни науки“ към ЮФ на ПУ.

Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Доц. д-р Христо Паунов участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ с общо 14 научни труда, публикувани след защитата на дисертационния му труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и след хабилитацията му като „доцент“. Тези трудове включват една монография и тринадесет статии и доклади, публикувани в научни списания и сборници от научни конференции.

Представените за рецензиране научни трудове са в областта на конституционното право и са фокусирани върху актуални и значими проблеми на съвременния конституционализъм. Тематично те могат да бъдат групирани в няколко основни направления: дигитализация на демократичните процеси, конституционна история и теория, основни права и свободи на гражданите и организация на държавната власт.

Прави впечатление задълбоченият и систематичен подход на автора към изследваните проблеми. Всички представени трудове се отличават с ясна структура, прецизна научна аргументация и богат научен апарат. Доц. Паунов демонстрира отлично познаване на българското и сравнителното конституционно право, както и на релевантната съдебна практика.

4. Характеристика на монографичния труд на кандидата

Монографията "Представителна демокрация и дигитализация" представлява комплексен научен труд, който изследва взаимодействието между процесите на дигитализация и функционирането на представителната демокрация в съвременния конституционен ред.

Авторът анализира как новите технологии трансформират традиционните механизми на демократичното представителство, какви възможности и рискове поражда за упражняването на основните права и свободи и по какъв начин правната система може да се адаптира към тези предизвикателства. Специален акцент е поставен върху българската правна система и практика.

Трудът съдържа увод и заключение, а основното му съдържание е разделено на три основни части, както следва:

Част първа „Теоретични основи и концептуална рамка“, съдържаща първа и втора глава;

Част втора „Дигитализация на демократичните институции и процеси“, съдържаща глави от трета до шеста вкл.;

Част трета „Конституционни предизвикателства и перспективи“, съдържаща седма и осма глава.

Глава първа „Представителната демокрация в съвременния конституционен ред“ дефинира основните аспекти, принципи и механизми на представителното управление; систематизира конституционните гаранции (политически плурализъм, свобода на изразяване, разделение на властите); анализира конституционните модели (парламентарна, президентска, полупрезидентска република); въвежда тезата за допълване на представителната демокрация с механизми на пряка демокрация и конституционен контрол.

„Дигитализацията като обществен и правен феномен“ е наименованието на глава втора на представения монографичен труд. В нея дигитализацията се дефинира като комплексен трансформационен процес; извеждат се пет ключови измерения (технологично, икономическо, социално, политическо, правно); идентифицират се ключови характеристики: ускорено темпо на промените, размиване на традиционните граници, преразпределение на властта; подчертава значението на киберсигурността и технологичната устойчивост.

Глава трета „Дигитализация на изборния процес“ анализира трансформацията на изборните процедури под влияние на ИКТ; представя класификацията на електронното гласуване според International IDEA; изследва дилемата между технологичен прогрес и конституционни рискове; разглежда правната рамка на машинното и дистанционното електронно гласуване в България.

Четвъртата глава на монографията е посветена на дигитализацията на парламентарната дейност. В нея се изследва дигитализацията в законодателството, контрола и прозрачността; подчертава се принципа на откритост и съгласуваност; детайлизират се оперативните области на дигитализация на парламентарната дейност.

Петата глава е с наименование „Дигитализация на изпълнителната власт“. Тя представя разграничаването на "електронно правителство" от "електронно управление"; анализира трансформацията на принципите на разделение на властите, прозрачност и отчетност; идентифицира риска от "цифрово разделение" и потенциална концентрация на власт.

Глава шеста „Дигитализация на съдебната власт“ дефинира концептуалната рамка на електронното правосъдие (e-Justice); подчертава необходимостта от баланс между иновации и запазване на основополагащите принципи на съдебната власт; извежда специфични изисквания към електронното правосъдие от КРБ.

В седмата глава на монографията, озаглавена „Дигитални права, свободи и задължения“, се развива тезата, че дигиталните права са адаптация на част от съществуващите основни права; анализира се международноправния контекст; разглежда трансформацията на свободата на словото в цифровото пространство, както и дигиталните проявления на основните задължения.

Глава осма „Дигитални форми на гражданско участие“ дефинира дигиталното гражданско участие (ДГУ) и неговите три ключови характеристики (достъпност, интерактивност, прозрачност); анализира електронните петиции, краудсорсинга в законодателния процес, производството по предложения и сигнали по АПК, и процедурите пред омбудсмана на РБ.

5. Характеристика на публикациите на кандидата

Публикациите, които кандидатът е представил са 13 (тринадесет) на брой, а именно:

Паунов, Хр. Столицата на България като държавен символ - В: Сборник „Правото - традиции и перспективи“, Сиела, София, 2018 г., ISBN 978-954-28-2625-5, с. 376-384.

Паунов, Хр. Конституционни измерения на българската културна идентичност – В: Сборник „Право и културни ценности“, ИДП при БАН, София, 2019 г., ISBN 978-954-9583-37-3, с. 222-236.

Паунов, Хр. 140 години от създаването на Търновската конституция - В Сборник „Научни четения, посветени на 140-годишнината от приемането на Търновската конституция“, Сиела, София, 2019 г., ISBN 978-954-28-3043-6, с. 31-37.

Паунов, Хр. Свободната стопанска инициатива като конституционен принцип – В: Сборник “Традиция и развитие на законодателството в сферата на икономиката“, Издателски комплекс – УНСС, София, 2020 г., ISBN 978-619-232-276-2, с. 89-95.

Паунов, Хр. За потребността от функционирането на институцията „университетски омбудсман“ в България – В: Сборник „100 години УНСС – 100 години право в УНСС“. Том II – „Актуални проблеми на публичното и наказателното право. Актуални проблеми на историческите, икономическите и социалните науки“, Издателски комплекс – УНСС, София, 2021 г., ISBN 978-619-232-438-4, с. 46-55.

Паунов, Хр. Изключителната държавна собственост – публичноправни аспекти – В: Сборник „Имуществените отношения в правото - развитие и перспективи“, УИ „Паисий Хилендарски“, Пловдив, 2021 г., ISBN 978-619-202-672-1, с. 368-381.

Паунов, Хр. Великото Народно събрание като гарант за защита на Конституцията на Република България - сп. Studia Iuris, № 2, 2021 г., ISSN 2367-5314, с.75-82.

Паунов, Хр. Технологията за конституционни промени в българските конституции от 1947 и 1971 г. - сп. „Бизнес и право“, № 4, 2021 г., ISSN (print): 2603-3437; ISSN (online): 2603-3445, с. 5-14.

Паунов, Хр. За Конституционното право като наука и учебна дисциплина в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ - сп. Studia Iuris, № 2, 2022 г., ISSN 2367-5314, с.79-

Паунов, Хр. Публичноправни аспекти в уредбата на държавния монопол по чл. 18, ал. 4 от Конституцията на Република България – В: Сборник „Юридически, икономически и исторически аспекти на държавното регулиране върху стопанската дейност”, Издателски комплекс – УНСС, София, 2023 г., ISBN 978-619-232-703-3, с. 85-92.

Паунов, Хр. Относно промяната във формата на държавно управление на Република България – В: Сборник "Правото в XXI век - предизвикателства и перспективи", Том 2 "Публичноправни науки; Наказателноправни науки; Международноправни науки", УИ "Паисий Хилендарски", Пловдив, 2023 г., ISBN 978-619-202-904-3, с. 35-43.

Паунов, Хр. Правни предизвикателства при приемането на промени в Конституцията на Република България – В: Сборник „Предизвикателства пред правното регулиране в България“, Издателски комплекс - УНСС, София, 2024 г., ISBN 978-619-232-848-1, с. 41-54.

Паунов, Хр. Малолетните и непълнолетните в българските конституционноправни норми - сп. Studia Iuris, 2024, №2, ISSN 2367-5314, с. 7-16.

Публикациите на доц. Паунов допринасят за обогатяването на научните познания по редица ключови теми в конституционното право. Неговите изследвания върху конституционната история, основните права и организацията на държавната власт се отличават с оригинален подход и задълбочен анализ, което ги прави ценен източник за други изследователи в областта.

Изследванията му по теми като държавния монопол, изключителната държавна собственост и свободната стопанска инициатива допринасят за правилното тълкуване и прилагане на съответните конституционни норми от законодателната и съдебната власт. Аргументите в полза на въвеждането на институцията на университетския омбудсман също имат ясна практико-приложна стойност.

Основни научни и научно-приложни приноси

Научните приноси на доц. д-р Христо Паунов, представени в конкурса, са значими и могат да бъдат систематизирани както следва:

Приноси на монографичния труд „Представителна демокрация и дигитализация”

Разработване на цялостна концептуална рамка: Монографията въвежда и развива модерния в световната наука термин „дигитален конституционализъм”, чрез който се изследва как технологиите променят и предизвикват установени конституционни принципи. Този подход извежда проблематиката от чисто технологичните ѝ измерения и я поставя в контекста на фундаменталните ценности на правовата държава.

Системен и комплексен анализ: Направен е хоризонтален анализ на процесите на дигитализация във

всички три власти – законодателна, изпълнителна и съдебна. Този холистичен подход разкрива общите тенденции и специфичните предизвикателства пред всяка от властите.

Теоретично осмисляне на „дигиталните права“: Монографията развива и аргументира тезата за формирането на ново поколение основни права – дигитални права и свободи (право на дигитална идентичност, дигитално самоопределение и дигитална неприкосновеност).

Формулиране на конкретни законодателни предложения (de lege ferenda): Разработени са аргументирани предложения за промени в Конституцията и действащото законодателство, насочени към конституционното „укрепване“ на демокрацията в дигиталната епоха. Те включват конституционно уреждане на електронното гласуване и конституционализация на дигиталните права.

Критичен анализ на правната рамка на електронното гласуване: Монографията съдържа задълбочен и критичен анализ на правната уредба на машинното гласуване в Изборния кодекс, като идентифицира редица проблеми и предлага насоки за усъвършенстване на изборното законодателство.

Приноси в останалите публикации

В областта на конституционната история и теория могат да се обособят следните приноси: задълбочен анализ на Търновската конституция, ролята на Великото Народно събрание като гарант за защита на Конституцията и сравнителен анализ на процедурите за ревизия на основните закони от периода на социализма.

В областта на конституционния статус на гражданите и техните права приносите касаят изследвания, посветени на свободната стопанска инициатива като конституционен принцип и правния статут на малолетните и непълнолетните в конституционноправните норми.

В сферата на организацията на държавната власт приносите се състоят в критичен анализ на предложенията за промяна във формата на държавно управление, както и задълбочен теоретичен анализ на институтите на изключителната държавна собственост и държавния монопол.

Налице са също така научно-приложни и практически приноси. Формулирани са конкретни предложения за подобряване на процедурата по изменение на основния закон и се аргументира необходимостта от въвеждането на институцията „университетски омбудсман“ в България.

Всички тези приноси очертават доц. Паунов като изследовател с ясен научен профил, който работи последователно и задълбочено по актуални и значими за конституционноправната наука проблеми. Неговите изследвания не само допринасят за развитието на теорията, но имат и ясна практическа насоченост, а именно:

Ползите и приносите за науката са следните. Монографичният труд „Представителна демокрация и дигитализация“ запълва една съществена празнина в българската правна литература.

Изследването е едно от първите в страната, което предлага цялостен и систематичен анализ на въздействието на дигиталните технологии върху конституционния ред. Въвеждането и разработването на концепцията за „дигитален конституционализъм“ представлява значим теоретичен принос, който отваря нови хоризонти за изследване на взаимодействието между правото и технологиите. Този труд несъмнено ще послужи като основа за бъдещи научни изследвания в тази динамично развиваща се област.

Ползите и приносите в областта на практиката се изразяват в следните направления. Научните трудове на доц. Паунов имат и ясно изразена практическа насоченост. Формулираните в монографията предложения *de lege ferenda* за промени в Конституцията и законодателството, свързани с електронното гласуване и дигиталните права, са от пряко значение за законодателния процес и за публичния дебат по тези важни въпроси. Критичният анализ на правната уредба на машинното гласуване има пряка практическа стойност за усъвършенстването на изборното законодателство.

Като цяло, научната продукция на доц. Паунов е пример за успешно съчетаване на теоретични изследвания с практически ориентирани решения, което е от изключителна важност за развитието на правото в съвременното общество.

Критични бележки и препоръки

Представените за рецензия научни трудове на доц. д-р Христо Паунов се отличават с научно качество и задълбоченост. Все пак могат да се направят няколко препоръки, които да бъдат от полза на автора в бъдещите му изследвания.

В монографичния труд „Представителна демокрация и дигитализация“ е направен анализ на българската правна уредба и практика. Би било полезно, ако в бъдещи изследвания по тази тема се разшири сравнителноправният анализ, като се включат повече примери от други държави, които са напреднали в процеса на дигитализация на демократичните институции. Това би позволило да се извлекат ценни поуки и добри практики, които биха могли да бъдат адаптирани към българския контекст. Също така, би било интересно, ако в бъдеще доц. Паунов насочи своите изследователски усилия и към по-дълбоко изследване на етичните аспекти на дигитализацията, включително проблемите, свързани с използването на изкуствен интелект в публичния сектор и неговото въздействие върху основните права на гражданите.

Тези бележки по никакъв начин не омаловажават високата стойност на представените трудове, а по-скоро очертават възможни насоки за бъдещи научни търсения.

Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Доц. д-р Христо Паунов е дългогодишен и уважаван преподавател в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Неговата академична дейност е тясно свързана с преподаването на основни дисциплини в областта на публичното право и по-специално на конституционното право. От представените документи е видно, че той е ангажиран както с учебния процес, а също така и с подготовката на докторанти.

В своята самооценка кандидатът отбелязва, че монографичният му труд „Представителна демокрация и дигитализация“ може да послужи като основа за разработването на нови лекционни курсове в юридическите факултети. Това е ясен индикатор за стремежа на доц. Паунов не само да преподава установени правни дисциплини, но и да развива и модернизира учебното съдържание в съответствие със съвременните предизвикателства. Статията му, посветена на преподаването на конституционно право в Пловдивския университет, също свидетелства за неговия траен интерес към развитието на юридическото образование.

Цялостната академична и научна дейност на кандидата убедително показва, че той притежава необходимата педагогическа подготовка и опит, които са особено важни за заемането на академичната длъжност „професор“.

Лични впечатления

Познавам доц. Христо Паунов от работата ни в академичната общност и винаги съм бил впечатлен от неговата задълбоченост и отдаденост на науката и преподавателската дейност. Представените за рецензия трудове за пореден път потвърждават тези ми впечатления. Доц. Паунов е изследовател, който не се страхува да се захване със сложни и актуални проблеми, да търси нови подходи и да предлага смели и аргументирани решения. Неговата работа е пример за това как трябва да се развива съвременната правна наука – с поглед към бъдещето, но и със стабилна основа в класическите правни принципи и ценности.

Убеден съм, че с научния си авторитет и преподавателски опит доц. Паунов ще допринесе съществено за развитието на Юридическия факултет на Пловдивския университет и за издигане на престижа на българската конституционноправни наука.

Заклучение

Въз основа на гореизложеното, считам, че представените от доц. д-р Христо Йорданов Паунов научни трудове и цялостната му академична дейност напълно отговарят както на количествените, така и на качествените изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за заемане на академичната длъжност „професор“.

Научните и научно-приложните приноси на кандидата са безспорни и имат съществено значение за развитието на конституционноправната наука и практика. Доц. Христо Паунов е утвърден учен и преподавател с висок авторитет и безспорен принос към юридическата наука. Поради това, убедено давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да гласува положително, като предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет да избере доц. д-р Христо Йорданов Паунов за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6. Право (Конституционно право).

РЕЦЕНЗЕНТ: .....

(проф. д-р Мартин Белов)

11 февруари 2026 г.

гр. София